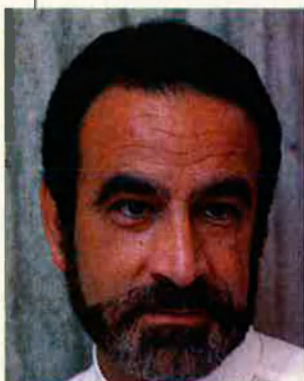

Biosfera presenta la flora, la fauna i els ecosistemes terrestres

El planeta viu, en deu volums

Acaba de ser presentat el primer volum de *Biosfera*, obra dirigida per Ramon Folch i editada per Enciclopèdia Catalana, que dona una visió dels sistemes vius de la Terra.

Mesquins i egoistes com sempre, però més poderosos que mai, honorem la nostra condició d'éssers força intel·ligents no pas gaire racionals. La Terra canvia de mil·lenni curulla de saviesa, però escassa de prudència".

Ramon Folch ha dirigit *Biosfera*. D. UMBERT

Són paraules del bíbleg Ramon Folch a la notícia introductòria de l'obra *Biosfera* que, editada per Enciclopèdia Catalana, ha estat presentada fa poc a Barcelona. El segon mil·lenni s'acaba i les veus alarmistes —que creuen que la Terra potser ja no viurà un altre final de mil·lenni, perquè la destruïrem abans— o irresponsables —que encara veuen la protecció ambiental com una qüestió romàntica i poc realista— es barregen. Potser, per si de cas, no fóra dolent de passar balanç del nostre entorn. I això és el que fa *Biosfera* en deu volums.

Ramon Folch, que és membre del programa MAB (Man and Biosphere) de la UNESCO, ha dirigit la *Història Natural dels Països Catalans*, obra que va començar a editar també Enciclopèdia Catalana al 1984 i que s'ha convertit en la segona més venuda de l'empresa —després de la *Gran Enciclopèdia Catalana*—. Per això Folch va proposar un projecte molt més ambiciós i oneros. Ha costat molt de temps preparar l'obra i buscar col·laboradors a tot el món. Però el volum primer ja és a les llibreries. *Biosfera* comença amb tan bon peu que no hi ha gaire risc d'error de dir que tindrà un èxit semblant o superior al d'*Història Natural*. Abans de sortir,

ja té 6.000 subscriptors, que s'hi han apuntat sense veure'n ni un volum de mostra. Encara més: a la Fira de Frankfurt editorials en llengua anglesa, francesa, alemanya i italiana s'hi van interessar i tres d'aquests acords són a punt de tancar.

No calen gaires paraules per a comentar aquest èxit. Podria servir la imatge de la sala d'actes del Museu de la Ciència de Barcelona, plena a vessar. En una sala per a 400 persones, unes 500 escoltaven la conferència que servia de presentació de *Biosfera*, mentre algunes dotzenes més arribaven i tornaven a marxar davant la impossibilitat d'entrar. A la presentació va oferir una conferència microbiològica l'americana Lynn Margulis, que es mostrà entusiasmada amb l'obra i que s'ha convertit en una excel·lent propagandista prop d'importants institucions científiques.

Biosfera apareixerà a un ritme de dos volums cada any. El primer es titula *El planeta viu* i és una visió global. Els volums no apareixeran per ordre —els següents seran el número 5, a la tardor; el 10 i el 2, l'any vinent; el 3 al 1995—. Però, deixant l'ordre cronològic, els títols de l'obra són, per ordre general, aquests: *Selves, Sabanes, Deserts, Mediterrànies, Laurisilves, Boscanes, Praderies i taiga, Tundra i insularitat i Litorals i oceans*.

Entre els redactors hi ha els màxims experts mundials en aquests temes. I el consell assessor té un seguit de noms ben il·lustres: Francesco Di Castri, sots-director General de Coordinació per als Afers Medioambientals de la UNESCO, Mark Collins, que dirigeix una de les unitats del World Conservation Monitoring Center, la base de dades medioambientals més important del món, a Cambridge, Pere Duran Farell, empresari i president del Capítol Català del Club de Roma, Gonzalo Konaré, president del Consell Internacional de Museus i, actualment, president de la República de Mali. I Ramon Mar-

galef, Catedràtic Emèrit de la Universitat de Barcelona i un dels ecòlegs més prestigiosos del món.

Aquest conjunt de personalitats i col·laboradors mostra l'abast de l'obra. Sens dubte, l'experiència de molts anys, com a ecòleg, de Ramon Folch, que ha pogut conèixer sobre el terreny la varietat natural i cultural del nostre planeta, unida a la seva experiència editorial, li ha permès de tirar endavant aquest projecte. Cada volum surt a un preu de venda de 12.000 pessetes; els subscriptors, com sempre fa Enciclopèdica Catalana, tenen els avantatges del sistema de crèdit.

Biosfera és, al mateix temps, un inventari de flora i fauna, una presentació dels grans ecosistemes i una anàlisi de les transformacions que l'home ha introduït en el medi. Aquest darrer apartat l'obliga a tractar no sols aspectes científics, sinó també culturals, polítics i socials. Per això és una obra que no es reclou en un sol àmbit, sinó que ofereix una àmplia visió del planeta.

L'exposició té dos nivells. Una part conté les explicacions més extenses i els conceptes principals i l'altra examina aspectes més anecdòtics, secundaris o curiosos, amb un llenguatge més col·loquial. Això fa que el públic que pot llegir l'obra sigui molt ampli, des de professionals de ciències de la Terra i de la vida a un públic general interessat per aquests temes, passant per professors, estudiants o ecologistes. Segons Folch, "no és una obra banal o banalitzadora, però tampoc no és inaccessible. És una obra per a aprendre". I que es mantindrà vigent, afegeix, almenys durant els quinze o vint anys vinents.

Però el projecte no s'acaba amb l'obra escrita. Els temps demanen noves formes de transmetre la cultura. *Biosfera* és també un projecte multimèdia que inclou una sèrie de televisió de 13 capítols –encara es negocia quina emissora la produirà–, una versió en disc compacte interactiu, una exposició audiovisual, una pel·lícula feta amb tècnica Imax –que s'exhibirà a les 82 sales Imax que hi ha actualment al món– i molts altres productes –des de videojocs a vídeos domèstics– que ajudaran a difondre aquesta visió global del planeta. Lynn Margulis assenyalava que una obra així no existeix en cap altra llengua. ¿Com deu ser possible que en una llengua com la nostra es produeixi una obra que cap editorial en anglès o en francès no s'ha atrevit a treure? La qüestió encara és més intrigant si pensem que fa poc va aparèixer el primer volum d'una enciclopèdia en anglès, dirigida per Josep Del Hoyo,

Santuari de Dakinkali, al Nepal, on es venera la deessa Kaili, manifestació del costat sever de la vida. RAMON FOLCH

Andreu Elliott i Jordi Sargatal, que per primer cop recull totes les espècies d'ocells del món. ¿Com és que aquí sorgeixen aquestes iniciatives?

Una de les frases brillants de Ramon Folch podria servir de resposta. Contestant a una pregunta semblant, en una entrevista publicada al 1990 en una revista científica, deia: "La bibliografia en català és molt estranya, perquè passa de tenir grans llacunes –que més que llacunes són oceans– a, de sobte, presentar illes eruptives d'altituds inesperades".

Amb menys metàfores –però no menys brillantor– ara assenyalava que "som el Sud del Nord o el Nord del Sud i per això vivim en una situació estressant que estimula la creativitat. I, a més, aquesta creativitat, troba possibilitats empresarials per a desenvolupar-se".

Probablement per això, continuem encara sense gairebé llibres de ciència ni revistes científiques en català, però produïm obres en deu volums que són comprades per editorials en llengua anglesa o alemanya. I no tenim gaires vídeos en català, però aquesta obra apareixerà en CD interactiu. "Hem arribat tard a moltes coses –explica Folch–, però hem vist que, tot i tard, som capaços de fer-ho. La clau deu ser un mestissatge cultural que permet d'unir la tradició del segle XIX amb la projecció cap al segle XXI. És a dir, una conjunció entre el modernisme i la visió de futur, entre el passat i el futur d'una cultura que insisteix a deixar-se sentir per tot arreu.

Xavier Duran